

Màster en Intervenció i Gestió del Paisatge 2010-2011

WORKSHOP

PAISATGES AGRARIS DE LA MUNTANYA MEDITERRÀNIA (2na edició) -comarca del Priorat- del 9 al 13 de maig

organitzen:

col·laboren:

Consell Comarcal del Priorat

1. Presentació

A l'igual que es va fer a la primera edició del workshop, es proposa el treball sobre diversos territoris del Priorat representatius de la diversitat paisatgística de la comarca a partir del reconeixement de les unitats de paisatge identificades als estudis ja realitzats en el marc de les iniciatives i polítiques de paisatge actualment desenvolupades a Catalunya.

El punt de partida del workshop és proposar una lectura integrada dels conceptes de patrimoni cultural i patrimoni natural des de la intervenció i la gestió del paisatge a diferents llocs suficientment representatius dels valors paisatgístics de la comarca. Aquest exercici es proposa no només en termes de recursos i valors ambientals sinó també pel que fa a aspectes d'identitat a valoritzar i dinamitzar, els quals poden dotar d'una major rellevància no només els paisatges excepcionals de la comarca, amb valors prou reconeguts, sinó també els 'paisatges ordinaris', aquells que formen part de la vida quotidiana de les poblacions i actualment considerats pel Conveni Europeu del Paisatge com escenaris hàbils per a ser objecte d'actuacions d'intervenció i gestió del paisatge.

2. Objectiu

El workshop *Paisatges Agraris de la Muntanya Mediterrània* proposa considerar, així doncs, aquests principis com elements potencialment inspiradors d'una experiència de recerca que permeti enriquir i ampliar els continguts de la Carta del Paisatge del Priorat, actualment en procés de redacció, i la candidatura del paisatge del Priorat per ser declarat com Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO.

3. Orientació dels treballs

A l'igual que en la passada edició del workshop, els treballs a realitzar en el decurs del taller, s'orientaran vers els següents resultats:

- **Posar en valor** el treball de recerca i diagnosi realitzat a la comarca amb la identificació de les unitats de paisatge definides als treballs ja realitzats.
- **Definir**, a partir dels valors del paisatge de diversos indrets significatius al territori, la diversitat del patrimoni ambiental i cultural amb l'objectiu d'orientar criteris i actuacions d'intervenció i gestió del paisatge.
- **Plantejar** a partir d'aquest exercici de diagnosi i proposta el contingut de singularitat que podria dotar de coherència i contingut la noció de "paisatge agrari de la muntanya mediterrània".

- **Establir** les característiques i potencialitats, des del punt de vista de la intervenció i gestió del paisatge, del “paisatge agrari de la muntanya mediterrània” per a enriquir els continguts de la Carta del Paisatge del Priorat i la proposta de candidatura del paisatge del Priorat com a Patrimoni de la Humanitat.
- **Proposar** iniciatives concretes d'intervenció i gestió del paisatge amb l'objectiu de subratllar els valors paisatgístics del territori que inspiren tots dos documents.

Aquest programa de treball continuarà les contribucions de l'edició anterior del workshop. En aquella primera presa de contacte amb el territori es van treballar els següents territoris/temes: els *paisatges de l'oli*; els *paisatges del vi*; els *paisatges de la petjada cultural agrària*; i els *paisatges de la forma urbana*.

En aquesta segona experiència de recerca es proposa centrar l'atenció sobre quatre aspectes principals:

- La configuració del sistema general d'assentaments.
- Els paisatges de la forma urbana.
- Els paisatges que defineixen l'hàbitat disseminat.
- La proposta d'intervencions paisatgístiques orientades a posar de relleu els valors del paisatge.

Pel que fa a la configuració del sistema general d'assentaments, es planteja un treball d'anàlisi i diagnòstic pel que fa a l'estructura del poblament en l'escala comarcal, considerant tant els nuclis concentrats com els disseminats característics de l'hàbitat tradicional agrari.

Pel que fa als paisatges de la forma urbana, es proposa continuar el treball iniciat en la passada edició i establir una tipologia de morfologies urbanes i una classificació/jerarquització dels valors paisatgístics que reflecteixen els nuclis urbans tradicionalment vinculats amb l'activitat agrària. El treball considerarà especialment 4 aspectes principals: les plantes i alçats, la configuració física urbana, les tipologies edificatòries i les transformacions dels teixits construïts.

Pel que fa a les característiques de l'hàbitat disseminat, es proposa una anàlisi dels aspectes definidors del poblament dispers agrari tot diferenciant entre elements estructurants, com les xarxes de camins, i elements agregats, com els hàbitats construïts i les instal·lacions relacionades amb l'explotació vinícola. El treball considerarà especialment 4 aspectes principals: les relacions amb l'espai agrícola, els remanents del món agrari preexistent, les relacions i

comunicacions entre nuclis i les transformacions dels hàbitats disseminats tradicionals.

Pel que fa a la proposta d'intervencions paisatgístiques, es planteja la possibilitat de dissenyar actuacions sobre el territori de caràcter efímer o amb voluntat de permanència, amb la característica comuna de referir-se i treballar explícitament amb elements de valor del paisatge i subratllar la seva peculiaritat i interès en termes de dinamització dels patrimonis ambientals/culturals característics del lloc. El treball considerarà especialment 3 territoris d'actuació: els nuclis urbans pròpiament dits, els espais de transició entre aquests nuclis concentrats i els entorns agrícoles, i els territoris que millor expressin les relacions existents entre el poblament disseminat.

Aquest seguit de temàtiques es treballaran de forma general però també de manera específica en tres municipis concrets: Bellmunt del Priorat, la Vilella Baixa i Marçà.

4. Universitats participants

El workshop *Paisatges Agraris de la Muntanya Mediterrània* es presenta com una experiència de recerca multidisciplinària on hi participen diversos equips d'estudiants i/o professors:

- Màster en Intervenció i Gestió del Paisatge, UAB.
- Escola Tècnica Superior d'Arquitectura, ETSA, Universitat Rovira i Virgili.
- Departament de Geografia, Universitat Rovira i Virgili.

5. Dimensió social i institucional

El workshop *Paisatges Agraris de la Muntanya Mediterrània* es presenta com una iniciativa de col·laboració entre la universitat i el territori i, per tant, amb capacitat per a mobilitzar la relació de cooperació entre ambdós àmbits de cara a una visibilitat de les institucions locals implicades en els temes de paisatge i, pel que fa a les ambicions concretes del workshop, com un exemple de bona pràctica per desenvolupar lideratges compartits entre la societat civil de cara a aconseguir objectius que reverteixin en el benestar de la col·lectivitat i el país com certament ho seria obtenir la declaració del paisatge del Priorat com Patrimoni de la Humanitat per part de la UNESCO (tipologia paisatge cultural agrari).

El workshop està organitzat per la Associació Prioritat i el màster en Intervenció i Gestió del Paisatge (Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona) i compta amb la col·laboració del Consell Comarcal del Priorat i el Parc Tecnològic del Vi, VITEC.

6. Programa

El workshop representaria la participació d'una trentena de persones que treballaran entre el dilluns 9 i el divendres 13 de maig.

Llocs de treball:

- Parc Tecnològic del Vi a Falset.
- Centre Quim Soler –la literatura i el vi– a El Molar.

Llocs d'estada:

- Casa rural el Perxe a El Molar (membre d'*Slowfood Priorat*).

Dilluns 9 de maig

Matí (Parc Tecnològic del Vi, VITEC)

- 10h. Arribada i recepció participants.
- 11h. Presentació del taller.
- 11.30h. Conferència: *La diversitat dels territoris del Priorat com a valor del paisatge* (Sergi Saladie, Departament de Geografia de la URV).
- 12.15. Conferència: *La forma urbana com element paisatgístic al territori del Priorat* (Ernest Ferré, ETSA Universitat Rovira i Virgili).
- 13h. Conferència-debat: *El paisatge del Priorat i la candidatura UNESCO* (Roser Vernet, Associació Prioritat).
- 14h. Dinar.

Tarda (Parc Tecnològic del Vi, VITEC)

- 16h. Conferència: *La Carta del Paisatge del Priorat* (Albert Cortina i Eduard Soler, redactors Carta del Paisatge del Priorat).
- 16.45h. Conferència: *Gestió del territori i planejament urbà al Priorat: el cas de Margalef* (Pauline Solviche i Aleix Cama, redactors POUM de Margalef).
- 17.30h. Debat.
- 18h. *Els paisatges del Priorat a peu* (sortida de camp): Rafel Lòpez Munné (URV, Associació Prioritat).

Dimarts 10 de maig

Matí (Parc Tecnològic del Vi, VITEC)

- 10h. Treball de taller.

- 14h. Dinar.

Tarda:

- 16h. Treball de taller.
- 17h. Conferència: *La intervenció efímera sobre el paisatge i el valor del lloc* (Daniela Colafranceschi, Escola d'Arquitectura, Universitat Mediterrània de Reggio Calàbria).
- 18.30h. Treball de taller.

Dimecres 11 de maig

Matí (Parc Tecnològic del Vi, VITEC)

- 10h. *Intervencions artístiques sobre la cultura i la identitat dels llocs* (Francesc Vidal i Montserrat Cortadellas, Priorat Centre d'Art).
- 11.30h. Treball de taller.
- 14. Dinar.

Tarda:

- 16h. Treball de taller.

Dijous 12 de maig

Matí (Parc Tecnològic del Vi, VITEC)

- 10h. Treball de taller.

Tarda (Parc Tecnològic del Vi, VITEC)

- 16h. Treball de taller i presentacions preliminars/discussió amb tutors.

Divendres 13 de maig

Matí (Parc Tecnològic del Vi, VITEC)

- 10h. Treball de taller.

Tarda (Parc Tecnològic del Vi, VITEC)

- 17h. Presentació de treballs i propostes.